

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Фармацевтичний

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

«01» вересня 2023 року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма: Управління охороною здоров'я та фармацевтичним
бізнесом

Затверджено:

Засіданням кафедри менеджменту охорони здоров'я
Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від "28" 08 2023р.

Завідувач кафедри Олена РУДІНСЬКА

Розробники:

- завідувач кафедри, к.е.н., доц. Рудінська О. В.
- професор кафедри, д.е.н., доц. Борщ В. І.
- професор кафедри, д.е.н., проф. Мартинюк О. А.
- доцент кафедри, к.мед.н. Бусел С.В.
- доцент кафедри, к.е.н., доц. Кусик Н. Л.
- доцент кафедри, к.е.н., доц. Князькова В. Я.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 (4 год)

ТЕМА 1. ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ.

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань базових засад фінансового менеджменту в закладах охорони здоров'я, в фармацевтичних закладах, формування елементів загальних та спеціальних компетентностей у сфері фінансового менеджменту.

Основні поняття:

1. Макроекономічний погляд і роль медичної галузі в економіці країни.
2. Виміри економічного добробуту.
3. Україна на економічній карті світу. Роль медицини в економіці країни.
4. Тренди економіки та фінансів в охороні здоров'я XXI століття.
5. Роль НСЗУ у фінансовій системі України.
6. Про створення спроможної мережі міста Одеси та Одеської області.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

НАВЧАЛЬНИЙ КЕЙС

ЧАСТИНА А.

Вступ Після Революції Гідності та початку війни з Росією відчуття того, що Україна вже ніколи не буде такою, як була, не покидало думок тисяч висококваліфікованих людей, які прагнули змін. Надто багато жертв було віддано за це. Ніхто не міг до кінця зрозуміти, куди ми рухаємось у деталях розвитку, проте загальний вектор був доволі чітким. Стало зрозуміло, що ми маємо рухатись до європейських цінностей рівності, дестигматизації (зміна стереотипу характерних соціальних реакцій), мінімізації корупції, прозорості, здорової конкуренції, розвитку, реформ, професіоналізму та змін заради кращого життя людей і розвитку країни. У контексті цих змін головною ідеєю було те, що ми маємо змінитись усі, а певний відсоток людей – взяти на себе відповідальність за ці зміни, хоч якими б непопулярними й важкими вони були. Відповідальність та зміни є неможливими без знань і розуміння векторів розвитку, а ці знання переважно вже були створені через досвід інших країн чи

різних царин. Я завжди дуже любила медицину загалом, дитячу неврологію зокрема та цікаві виклики. Поєднання цих трьох аспектів часто змушувало мене працювати в кількох місцях одночасно та часто понаднормово. Я завжди вірила, що всі ці зусилля – заради людей. Мала численні контакти з людьми з інших країн і помітила, що в деяких з них все робиться заради людей. Я дуже мріяла, що і в нас так буде. Можливо, частково це була ілюзія щодо інших країн, але я на своєму місці дитячого невролога розуміла, що саме так і треба працювати.

Від 1999 року я переважно працювала в Обласній дитячій лікарні. А окрім того, консультувала ще в кількох клініках. У процесі своєї роботи я зрозуміла важливу річ: дуже потрібно якісно працювати для людей, а для системних змін необхідні якісь більші кроки та зусилля. Свою другу декретну відпустку я однозначно, у контексті цього розуміння, використовувала з користю.

Я почала опановувати т. зв. soft (м'які) та hard (тверді) навички, які стосуються не лише медицини, а й мають бути компонентою навчання кожного управлінця або активіста. Мушу сказати, що здобуті знання мені допомагали і в клінічній діяльності після повернення до лікарні, але, як виявилось пізніше, знадобилися мені і в зовсім інших умовах.

ОПИС ПЕРЕДУМОВ

У серпні 2014 року Міністерство охорони здоров'я ініціювало розробку Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні. Це була далеко не єдина стратегія реформ на той час, проте вона точно була однією із головних. На той складний момент здавалося практично неможливим змінити ту систему, яка існувала десятиліттями, а міністри охорони здоров'я змінювались найчастіше з усіх міністрів в Україні. Численні фахівці, і з України, і з інших країн, були залучені до створення цієї стратегії. Очікували, що за допомогою нових стратегічних підходів слід було сподіватися підвищення якості та доступності допомоги та зменшення фінансових ризиків для людей. Створення та написання цієї Стратегії збіглося із важкими та одночасно обнадійливими подіями для країни. Україна тільки-но пройшла через трагічні і славетні події Революції Гідності та взялася до нової революції, метою якої стала побудова міцних державних інститутів та процвітання суспільства. Старт створення цієї Стратегії і дав перше розуміння того, що попереду є надія, яка супроводжуватиметься важкою роботою, великою кількістю спротиву та відповідальності.

У грудні 2014 року Верховною Радою Олександра Квіташвілі було призначено на посаду Міністра охорони здоров'я. Це було другим знаком того, що змін не уникнути, оскільки саме Квіташвілі був у групі, яка писала

Стратегію реформування. Зважаючи на те, що я вже здобула різні важливі навички, ухвалила рішення креативно волонтерити.

Я організовувала благодійні аукціони, щоб зібрати кошти на різні потреби. Одного разу в Полтаві ми провели захід для дітей, де вони розмальовували ящики з-під боєприпасів. Пізніше ми повторили такий захід і у Львові. Потім був стоматологічний проєкт для мобілізованих хлопців і дівчат. Водночас у нашій Обласній дитячій лікарні не було постійного головного лікаря і часто змінювались виконувачі обов'язки. Конкурси на цю посаду не проводили довгий час із різних причин, а виконувачі обов'язків часто не були готові до такої відповідальності, чи просто не бачили себе на такій посаді або інколи не розуміли своєї ролі в нових умовах.

Враховуючи те, що ми завжди дуже вболівали за цю установу, у якій працювали дуже багато років, а сталого та ефективного управління не мали, я напевно підсвідомо, хотіла чогось більшого саме для рідної лікарні.

Чому ж ми завжди так вболівали за нашу лікарню? По-перше, за ці десятки років в лікарні сформувався унікальний досвід медичної допомоги діткам та команда фахівців, які поєднували знання старших колег та новий сучасний досвід. Лікарні мають працювати якісно власне для пацієнтів. По-друге, Обласна дитяча лікарня – це найдавніша лікарня для дітей на заході України. Вона була заснована 1950 року й відтоді в ній одужало сотні тисяч дітей. Через неї пройшли сотні чи тисячі професіоналів із добрим іменем та великими досягненнями, і директори також. Сама лікарня пройшла десятки випробувань – від змін керівництва області чи країни до надзвичайних ситуацій і взагалі загрози своєму фізичному існуванню. Одного разу через підтоплення будівлі наша лікарня була на межі руйнування, але і з цим вдалось впоратися завдяки вчасним управлінським рішенням та командній роботі. По-третє, на мою думку, в окремих лікарнях формується така собі медична сім'я, коли старші вчать молодших, і багато людей намагаються допомогти одні одним, хоча завжди бувають і винятки.

Чого бракувало нашій лікарні на той момент – це чіткого лідерства, змін і грошей, як я тоді думала.

Керівники лікарні змінювались, перебуваючи у статусі «виконувач обов'язки». Однією з основних ідей реформи було те, що лікарні мають перейти від чітко вертикального методу управління, коли накази спускали із Міністерства або від керівництва області, до незалежної діяльності, коли вони самі мали обирати вектор розвитку. У той час, коли країна змінювалась, колектив стояв на роздоріжжі й не знав до кінця, що робити далі. Деякі члени команди навіть не знали про ті зміни, які мали відбутись.

Деякі люди не вірили в них, бо такі зміни декларували вже неодноразово і

до цього, проте до реальних дій ще ні разу не доходило. Попри те, що багато членів команди дуже хотіли покращень та реформ, у лікарні існував комфорт стабільності, хоча і поганої, але все ж стабільності. Людям часто дуже складно виходити із зони комфорту, навіть заради покращення життя. Ще одним чинником опору чи нерозуміння змін у колективі було застаріле уявлення, що лікарні працюють для лікарів, а не для пацієнтів. Все це означало, що реформи в лікарні необхідні, але процес їх втілення буде вкрай складним. У лікарні завжди існувала певна кількість членів команди, які готові були працювати та перенести складнощі заради кращого майбутнього – і я належала до таких. Впевненості в наших переконаннях нам додавали ті зміни, які поступово відбувалися у країні.

НАРАТИВ

Остаточне розуміння того, що разом із загальноукраїнськими змінами зміни в нашій лікарні є критично необхідними, настало після історії з Юлею. До нас у лікарню потрапила дівчинка-сирота Юля. Вона нічого не мала зі собою, навіть зубної щітки, і на якомусь етапі ми ухвалили неординарне рішення. Моя колега, дитяча лікарка-кардіологиня Андріана, яка працювала в лікарні й робила дуже багато для неї, написала пост у фейсбуці із проханням до всіх небайдужих допомогти дівчинці. Я перепостила його й лягла спати. Прокинувшись, я почала отримувати велику кількість дзвінків від знайомих і не дуже людей. Суть цих звернень полягала в тому, що в нашій лікарні зчинився скандал: там, за їхніми словами, знехтували наміри волонтерів та їхнє бажання допомогти, і взагалі всіх, хто намагався це зробити, персонал виганяв з лікарні. Я здивувалась і не дуже розуміла, що робити далі. Нас точно могли звільнити за це, і керівник відділу кадрів так і сказав моїй колезі: «Все, це ж заява! Це звільнення!».

Того ж ранку під лікарнею вже зібрались журналісти, щоб висвітлити цю ситуацію, але до них ніхто так і не вийшов. Це створило суттєву напругу. Виходу не було, оскільки той, хто створив цю ситуацію, той і мав її вирішити. Ми з колегою, хоч і невміло, але постарались відповісти на запитання журналістів та волонтерів. Виявилось, що коли волонтери приносили Юлі їжу або інші речі, деяких членів персоналу про це не повідомили, і очікувано, що вони не могли допустити чужих людей до дитини, оскільки несли за неї відповідальність. Власне тому й виникла така ситуація. Думаю, що ця ситуація стала останньою краплею розуміння того, що слід брати на себе відповідальність за зміни.

Одного дня, коли я була у відпустці, мені зателефонували з лікарні зі словами: «У нас знов немає головного лікаря. Ми тут собі думаємо, може, ти спробуєш?». Особливо не вагаючись я подалась на конкурс і виграла його. У

квітні 2016 року я стала першою директоркою Обласної дитячої лікарні, яку обрали на конкурсній основі.

ДИЛЕМА

Прийшовши на посаду директорки лікарні, у якій я стільки років пропрацювала лікаркою, проблеми нашої установи відкрились із зовсім іншого боку.

Я виокремила головні:

1. Відсутність розуміння потреб закладу. Ніхто не знав, що саме потрібно лікарні. Бухгалтери надали мені аналітичну довідку фінансових потреб. Такі довідки слід було щороку подавати в Обласну раду, щоб там могли виділити певний бюджет для покриття потреб. Часто якщо не відстоювати цієї довідки та не обговорювати її із власником лікарні (Обласною радою), то і гроші виділяли за залишковим принципом. Окрім інформації щодо необхідного обладнання та розхідників, одним із пунктів довідки, яку мені підготувати, була необхідність виділити певну суму на стажування лікарів в інших країнах. Я запитала, чому саме ці гроші потрібні. Отримала відповідь, що просто хтось із лікарів сказав: «Було би добре, якби ми поїхали повчитись за кордоном».

2. Застарілість приміщень та обладнання. Візуально приміщення виглядали охайними, але вкрай зношеними. Часто приходили члени команди із запитом на якесь нове обладнання або витратні матеріали. Всі хотіли відповідати найвищим стандартам, хоча не завжди розуміли як і для чого це робити. Водночас не було розуміння, що ці найвищі стандарти мають працювати для пацієнта.

3. Гроші. Лікарня фінансувалась із Казначейських рахунків, тому були прописані чіткі суми на зарплати та мінімальну операційну діяльність. Додаткових коштів на розвиток добитись було важко.

4. Персоналоцентричність. Лікарня виглядала зосередженою на персоналі. Ординаторські лікарів часто ремонтували, хоча й за їхні кошти, і виглядали вони доволі зручними. А от палати пацієнтів були незручними та візуально в поганому стані, а щоб потрапити до лікаря, часто треба було довго чекати в незручних умовах. Реанімації були закриті для відвідувачів. Коли я уточнила «чому так?», то почула, що родичі можуть заважати медикам надавати допомогу в реанімаціях. Батьки чекали під реанімацією стоячи. Часто на запитання, чому щось у лікарні саме так працює, я у відповідь чула, що так зручно лікарям. До того ж ліфт не працював уже кілька років, бо на це ніколи не було коштів.

5. Люди. Велика частина колективу працювала відчайдушно та відповідально, водночас значна частина виконувала роботу неохоче та недбало. Я виявила, що не існує оновлених документів із функціональними обов'язками

працівників, і всі користувались застарілими зразками. Одного разу я помітила, що вночі в частині одного з коридорів, який починався із великих скляних дверей постійно вимкнене світло. Коли я його вмикала, то хтось завжди його вимикав. Ніхто не вказував причини, але для себе я помітила, що у світлі лампи дуже добре видно, наскільки недосконало помитими є ті скляні двері. Думаю, що в цьому й була причина вимикання світла. Також не було членів команди, які б відповідали за комунікацію у закладі.

6. Благодійні проєкти. Ще до історії із Юлею, але особливо після неї до нас почали надходити пропозиції щодо різних благодійних проєктів та щодо допомоги від волонтерів. Нам купували різні речі – від ліжок до фарби для приміщень. Ми робили багато різновекторних активностей із волонтерами, проте це не приводило до генеральних великих змін у лікарні.

7. Ми втрачали пацієнтів. Поступово, з роками, як виявилось, кількість пацієнтів, які приходили до нас, зменшувалась. Враховуючи модель фінансування, ніхто цим не переймався, оскільки, не зважаючи на кількість пацієнтів, зарплату платили і гроші виділяли. Враховуючи, що зарплата була мізерна, люди не були мотивовані працювати віддано. Поряд було багато конкурентів, і приватних, і державних, які приймали більшу кількість пацієнтів. Загроза того, що в нових умовах реформи ми виявимося непотрібними та нецікавими, збільшувалась.

Якщо підсумувати мої враження та дилему, яка виникла переді мною, то можна сказати, що працюючи лікаркою, я завжди думала, що основна проблема – брак грошей і власне з цього слід починати, а потім все інше.

Після мого призначення я зрозуміла, що є інші дуже важливі речі, які не завжди й не зовсім пов'язані з грошима та в багатьох випадках не потребують великих капіталовкладень.

Відповідно в мене на той момент було кілька дилем:

1. Як саме впроваджувати зміни та в якій послідовності, як зібрати команду для цього і що в цьому важливо?

2. Як переконати персонал, Обласну раду, пацієнтів та всіх стейкхолдерів у необхідності та важливості непростих змін?

3. Які компетенції потрібні мені для цього?

ЧАСТИНА Б.

1. ЗМІНИ.

Після мого призначення директоркою Обласної дитячої лікарні для мене важливо було знайти команду однодумців. Їх виявилось менше, ніж я очікувала, але ці люди були готовими пройти всі складні етапи.

Досить багато перешкод створювали люди, які в лікарні перебували у своїй зоні комфорту. Щоб подолати ці перешкоди, я ухвалила рішення:

- 1.
- 2.
- 3.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ.

Теми для обговорення кейсу:

1. За результатами аналізу та обговорення кейсу, які б рішення прийняли ВИ на посаду керівника лікарні
2. Чи відчуваєте ви такі самі проблеми і ділеми у Вашому медичному закладі?
3. Чи постає проблема комунікацій між людьми різного віку у Вашому медичному закладі?
4. Як би Ви оцінили пріоритетність проблем щодо реорганізації в медичному закладі: кадри / фінанси / нормативна база / капітальні споруди / обладнання / якість надання медичних послуг / відтік пацієнтів.....

Нові поняття:

- ✓ Структура та джерела фінансування медичних закладів
- ✓ Бюджетне, автономне фінансування закладів охорони здоров'я
- ✓ Функції НСЗУ
- ✓ Добровільне медичне страхування в Україні
- ✓ Загальнообов'язкове медичне страхування в Україні
- ✓ Показники ефективності діяльності медичного закладу
- ✓ Недержавні джерела фінансування
Фінансова автономія

Усне опитування:

1. Чому реструктуризація лікарень є найбільшим викликом в СОЗ України?
2. Які заходи необхідно вжити для їх реалізації?
3. Визначіть джерела фінансування закладу охорони здоров'я.
4. Добровільне медичне страхування в Україні та його перспективи розвитку.
5. Загальнообов'язкове медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи впровадження.
6. Поясніть сутність фінансово-економічних процесів, які протікають в охороні здоров'я, в умовах ринкової економіки.
7. Охарактеризуйте коло проблем, як виникають при фінансово-економічних відносинах в медицині.
8. Охарактеризуйте медичний заклад як підприємство.

9. Розкрийте такий тип ефективності стосовно охорони здоров'я як соціальна ефективність.
10. Розкрийте такий тип ефективності стосовно охорони здоров'я як медична ефективність.
11. Розкрийте такий тип ефективності стосовно охорони здоров'я як економічна ефективність.
12. Поясніть розташування пріоритетів ефективності в медицині на макроекономічному рівні.
13. Поясніть розташування пріоритетів ефективності в медицині на мікроекономічному рівні.
14. Охарактеризуйте основні групи ресурсів в економіці та в охороні здоров'я.

ТЕСТУВАННЯ ЗА ТЕМОЮ 1:

1. У розвинених країнах склалися базові моделі формування фінансового потенціалу охорони здоров'я. Модель, при якій фінансові ресурси охорони здоров'я формуються за рахунок страхових внесків підприємців, працюючих громадян і субсидій держави (при цьому, основним є фінансування з позабюджетних фондів медичного страхування), це:

- А. державна модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я
- Б. бюджетно- страхова модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я
- В. приватна модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я
- Г. персоніфікована модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я
- Д. суспільна модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я

2. В світовій практиці, з точки зору організаційно – фінансових особливостей, сформовано моделі охорони здоров'я. До якої моделі відноситься ця характеристика «...роль уряду в такій системі обмежена, він визначає перелік основних послуг, які повинні надаватися застрахованим, встановлює групи населення, які повинні бути застраховані, регулює величину страхового внеску, розглядає спірні питання...»:

- А. державна система (бюджетна, національна, беверіджська система, соціалістична модель)
- Б. система соціального медичного страхування (страхова система, бісмаркська система, німецька модель)
- В. приватна система (американська модель, приватна медицина)
- Г. система охорони здоров'я перехідної стадії реформування механізму фінансування з страхового до бюджетного

3. Прямі та непрямі показники впливу охорони здоров'я на економіку країни за рахунок поліпшення показників здоров'я населення і проведення профілактичних заходів, визначають:

- А. соціальну ефективність в охороні здоров'я
- Б. медичну ефективність в охороні здоров'я
- В. економічну ефективність в охороні здоров'я
- Г. демографічну ефективність в охороні здоров'я

4. Показники зниження захворюваності, інвалідності, смертності населення та підвищення фізичного розвитку, народжуваності, середньої тривалості життя населення, визначають:

- А. соціальну ефективність в охороні здоров'я
- Б. медичну ефективність в охороні здоров'я
- В. економічну ефективність в охороні здоров'я
- Г. демографічну ефективність в охороні здоров'я

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнівецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. – Київ, 2023. – 1289 с. ISBN 978-617-95316-1-3.
2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Леснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.
3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здравооохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, No 11. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336>.
4. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
5. Бондар А.В. Фінансування сфери охорони здоров'я в різних країнах. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16620/1/344-587-588.pdf>.
6. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
7. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров'я. URL: <http://medbib.in.ua/osnovyiekonomiki-finansirovaniya.html>.
8. Кусик Н.Л. Розділ 10. Реформування системи фінансування охорони здоров'я в умовах трансформації національної економіки / Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база

- управління на різних рівнях ієрархії: монографія / за ред. Ніценка В.С. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2016. 507 с.
9. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
 10. Методичні рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства: Робоча група з питань реформи фінансування сфери охорони здоров'я України МОЗ України. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/metodichni-rekomendacii-z-pitan-peretvorennja-zakladiv-ohoroni-zdorovja-z-bjudzhetnih-ustanov-na-komunalni-nekomercijni-pidприємства>.
 11. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я України до 2030 року. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf>
 12. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
 13. Посилкіна О.В., Гладкова О.В. Актуальні проблеми фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я в Україні в умовах їх реформування. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/32_71_2/9.pdf
 14. Рудик. Н. І. Розвиток бюджетування як маркетингової управлінської технології. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. No 1. URL: <http://global-national.in.ua>

Додаткова:

1. Наказ МЕРТ України No205 від 02.03.2015 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15#Text>
2. Електронний інструмент для полегшення процедури складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану надавача медичних послуг <https://moz.gov.ua/finansi>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. No 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. No 391 «Про затвердження вимог до надавача послуг з медичного обслуговування населення, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення» {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ No 707 від 05.09.2018}

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-2018-%D0%BF>

6. Історичні етапи та проблемні питання впровадження ДСГ в Україні Додаток 2, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590229623000011>
7. Жаліло Л.І., Мартинюк О.І. Розвиток інноваційних технологій в управлінні охороною громадського здоров'я на засадах оновленої політики Всесвітньої організації охорони здоров'я "Здоров'я-2020". *Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики*: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2011 р.): т. 1 / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, С.В. Загороднюка. Київ: НАДУ, 2011. С. 201 – 203.
8. МОЗ України: Що було, є і буде. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.
9. Презентація МОЗ України для Національної ради реформ «На шляху до європейської системи охорони здоров'я». URL: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/docs/6.2._reforma_oz_presentacia2015_04_16.pdf.
10. Семчук І.В., Кукель Г.С., Роледерс В.В. Впровадження нових підходів до управління закладами охорони здоров'я в умовах ринку. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7910>.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int.
2. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>.
3. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
4. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
5. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
6. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
7. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
8. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
9. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
10. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
11. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
12. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 (4 год)

ТЕМА 2. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЦІЛІ, МЕТОДИ, МЕХАНІЗМИ. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ І ФІНАНСОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань базових засад фінансового менеджменту в закладах охорони здоров'я, в фармацевтичних закладах, формування елементів загальних та спеціальних компетентностей щодо аналізу фінансової звітності: Ф1 Баланс, Ф2 Звіт про фінансові результати, Ф3 Звіт про рух грошових коштів, Ф4 Звіт про власний капітал.

Основні поняття:

1. Фінансовий менеджмент: цілі, методи, механізми.
2. Фінансова звітність як універсальна фінансова мова.
3. Загальна структура фінансового балансу (Ф1).
4. Ключові співвідношення між активами та зобов'язаннями і їх значення для управління фінансами.
5. Категорії «Прибуток» і «Дохід». Принципові відмінності.
6. Структура звіту про фінансові результати (Ф2).
7. Звіт про рух грошових коштів (Ф3).
8. Взаємозв'язки фінансових звітів.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Цілі фінансового менеджменту:

- Забезпечити максимальну автономію медичного закладу
- Сформувати диверсифікований ресурс
- Знизити ризики (мінімізувати)
- Отримати позитивний фінансовий результат (максимізувати)

Методи (управлінські технології) фінансового менеджменту:

- кошторисне планування;
- кошторисне фінансування;
- внутрішній аудит.

Порядок кошторисного планування і фінансування не забезпечує повною мірою потреб медичних установ для їх розвитку, не створює стимулів для підвищення якості медичних послуг за відсутності мотивації керівництва до ефективного використання фінансових ресурсів.

2. Фінансова звітність - бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Законодавчо регулюється:

- Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- Постановою КМУ «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності»;
- ПСБО/МСФЗ (Залежить від характеру суб'єкта звітності);
- Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (за ПСБО), затвержені наказом Мінфіну від 28.03.2013 р. № 433.
- іншими галузевими нормативними актами.

Фінансова звітність (за ПСБО) включає в себе:

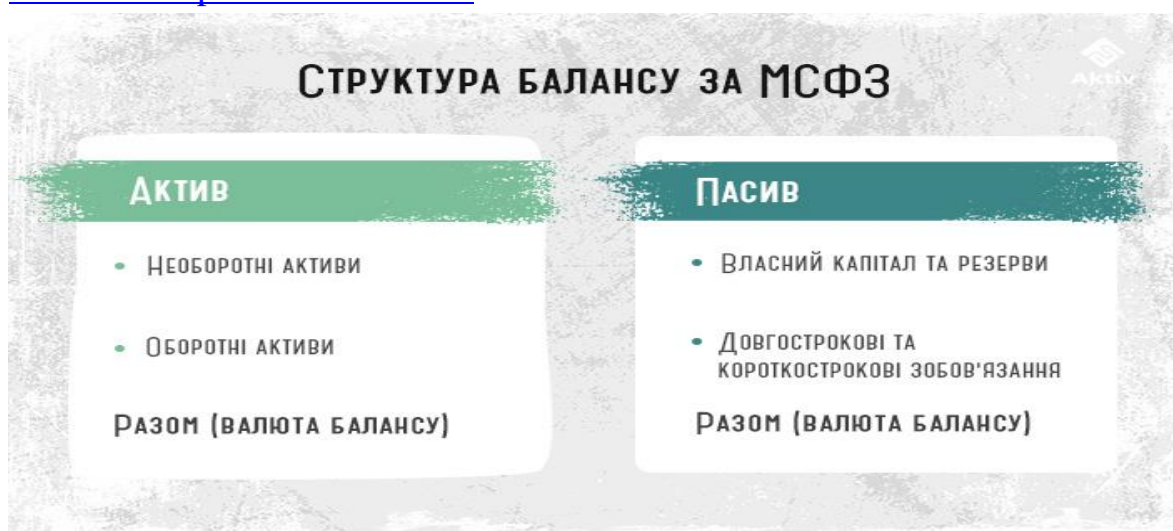
- Баланс, Ф1 (Звіт про фінансовий стан)
- Звіт про фінансові результати, Ф2 (звіт про сукупний дохід),/Звіт про прибутки та збитки (назва за МСФЗ)
- Звіт про рух грошових коштів, Ф3 (за прямим або непрямим методом),

- Звіт про власний капітал, Ф4 /Звіт про зміни у власному капіталі (назва за МСФЗ)
- Примітки до фінансової звітності - сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами)

3. Загальна структура фінансового балансу (Ф1).

Спрощена структура балансу.

Рекомендоване джерело: <https://finacademy.net/ua/materials/article/otchet-o-finansovom-polozhenii-v-msfo>

4. Ключові співвідношення між активами та зобов'язаннями і їх значення для управління фінансами

СТРУКТУРА БАЛАНСУ ЗА КРИТЕРІЄМ ЛІКВІДНОСТІ

	АКТИВ		ПАСИВ
Низька ліквідність	I. Необоротні активи 1. Будівлі, споруди, обладнання, транспорт 2. Амортизація 3. Капітальні інвестиції (45-50%)	Низька ліквідність	I. Джерела власних коштів 1. Капітал 2. Додатковий капітал 3. Резервний капітал 4. Страховий капітал 5. Нерозподілений прибуток (50-60%)

Середня ліквідність	II. Оборотні активи 1. Сировина 2. Матеріали 3. Запаси (25-30%)	Середня ліквідність	II. Довгострокові кредити банків (20-30%)
Висока ліквідність	III. Грошовий потік (CF) дебіторська заборгованість рахунки нац. валюті рахунки в іностр. Валюті каса цінні папери (20-25%)	Висока ліквідність	III. Грошовий потік (CF) Короткострокові кредити банків Кредиторська заборгованість Заборгованість із податків Заборгованість із зарплати Цінні папери (20%)
	Підсумок балансу (100%)		Підсумок балансу (100%)

Аналіз балансів медичних закладів (на прикладах)

ТОВ Свята -Катерина-Одеса (графічний аналіз показників, 13% власного капіталу)

https://zvitnist.com/32120543_TOVARYSTVO_Z_OBMEZHENOOU_VDPOVDALNSTU_SVYATA_KATER#zvit

ТОВ Медичний центр ІНГО (прив. форма власності, 70% власного капіталу, чистий прибуток за 2021р.

<https://mci.ua/financial-statements>

КНП «Обласне територіальне медичне об'єднання м. Краматорськ» (90% Основні засоби. Радянська схема)

<https://otmo.dn.ua/zvitnist-knp-otmo-m-kramatorsk>

ТОВ СИНЕВО УКРАЇНА 2022Р. (сучасний приклад. оптимальна структура активів/пасивів. довгострокові зобов'язання. Збитки)

file:///C:/Users/grago/Desktop/Synevo_FullPackageOfFinancialStatements_2022.pdf

5. Категорії «Прибуток» і «Дохід». Принципові відмінності

Рекомендоване джерело: <https://datawiz.io/uk/blog/revenue-income-profit-and-margin>

Приклад розрахунку

Для кращого розуміння відмінностей та алгоритму обчислень розглянемо простий приклад:

1. Протягом місяця фармацевтичний заклад (АПТЕКА) продав товарів на суму 100 000 грн.
2. Собівартість реалізованих лікарських препаратів разом з ПДВ - 60 000 грн.
3. За місяць фармацевтичний заклад (АПТЕКА) продав інвентар - 27000 грн.
4. За несвоєчасну поставку товарів постачальник сплатив штраф на користь аптеки - 6000 грн.
5. Інші адміністративні та маркетингові витрати - 21 000 грн.

Розрахунок:

- Виручка (Оборот) - 100 000 грн;
- Доходи: $100\ 000 + 27\ 000 + 6\ 000 = 133\ 000$ грн;
- Валовий прибуток: $100\ 000 - 60\ 000 = 40\ 000$ грн;
- Операційний прибуток: $40\ 000 + 27\ 000 + 6\ 000 - 21\ 000 = 52\ 000$ грн;
- Маржа, %: $(100\ 000 - 60\ 000) / 100\ 000 * 100\% = 40\%$.

Висновки:

1. Виручка, Дохід, Прибуток, Маржа- показники, які часто плутають чи використовують як синоніми. Проте їх економічний зміст є абсолютно різним.
2. Правильне розуміння кожного показника дозволить правильно оцінити ефективність роботи мед закладу (мережі, аптеки.....) та приймати правильні фінансові управлінські рішення, що забезпечать досягнення бажаних цілей.
3. Для всестороннього аналізу пропонуем потужну [аналітичну платформу BES](#), яка дозволяє вивчати їх з потрібною деталізацією, візуалізувати, відфільтровувати та використовувати для виявлення та уникнення слабких місць в діяльності мед закладу (мережі, аптеки.....).

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Роз'ясніть функції фінансового менеджменту: акумулювання (пасивів), перерозподіл, прибутковість (активів)
2. Як досягти диверсифікації фінансування закладів охорони здоров'я
3. Опишіть структурно баланс медичного закладу, Ф1
4. Опишіть структурно звіт про фінансові результати медичного закладу, Ф2

5. У чому полягає метод фінансових коефіцієнтів
6. Показники ефективності діяльності медичного закладу (групи коефіцієнтів)
7. Які показники характеризують фінансову автономію медичного закладу?
8. Які показники характеризують ліквідність медичного закладу?
9. В чому принципові відмінності категорій «Прибуток» і «Дохід»
10. Які шляхи забезпечення фінансової автономії медичного закладу?

ТЕСТУВАННЯ ЗА ТЕМОЮ 2:

1. Це висловлення найбільш повно характеризує дисципліну «Фінансовий менеджмент»

- а) вид професійної діяльності, спрямований на управління фінансово господарчою діяльністю фірми на основі сучасних методів;
- б) це наука управління рухом фінансових ресурсів і фінансових відносин, що виникають між господарюючими суб'єктами в процесі руху фінансових ресурсів;
- в) процес реалізації мети управління фінансами й здійснення впливу на них за допомогою фінансових методів;
- г) мистецтво управління фінансовими ресурсами;

2. Це не принцип, а завдання фінансового менеджменту

- а) оптимальна комбінація короткострокових і довгострокових цілей розвитку фірми;
- б) забезпечення найбільш ефективного руху фінансових ресурсів;
- в) освоює недостатньо досліджені за кордоном напрямки фінансового менеджменту;
- г) виявляє особливості фінансового менеджменту для різних суб'єктів бізнесу.

3. Об'єктом управління фінансового менеджменту є:

- а) організація грошового обігу, забезпечення фінансовими коштами та інвестиційними цінностями, основними та оборотними засобами, організація фінансової роботи;
- б) фінанси підприємства (закладу охорони здоров'я);
- в) фінансові менеджери;
- г) основні фонди.

4. Суб'єктом управління фінансового менеджменту в сфері охорони здоров'я є:

- а) організація грошового обігу в медичних закладах, постачання фінансовими коштами та інвестиційними цінностями, основними та оборотними засобами, організація фінансової роботи;

- б) фінанси підприємства (закладу охорони здоров'я);
- в) загальний вид діяльності, який відображає відносини людей в фінансовій роботі.
- г) держава, виробники ведичних послуг, медичні заклади, споживачі (пацієнти), замовники медичних послуг.

5. Матеріальна основа фінансового менеджменту – це:

- а) оборотні кошти.
- б) реальний грошовий обіг, тобто економічний процес, який викликає рух вартості, що супроводжується певним потоком грошових платежів та розрахунків.
- в) фінанси підприємства;
- г) основні фонди.

6. Фінансовий менеджмент спрямований на управління...

- а) фінансовими ресурсами;
- б) фінансовими відносинами;
- в) фінансовими ресурсами і відносинами;
- г) усіма ресурсами підприємства.

7. Фінансовий менеджмент виконує комплекс таких функцій:

- а) відтворна, розподільча, координуюча;
- б) відтворна, перерозподільча, контрольна;
- в) відтворна, регулююча, контрольна.
- г) немає вірної відповіді

8. До нормативного забезпечення фінансового механізму відносять:

- а) закони, накази, статут юридичної особи.
- б) норми, інструкції, методичні вказівки
- в) інформацію різного виду та роду
- г) всі відповіді не є вірними

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна література

1. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf
2. Корнилюк Р. Коефіцієнтний фінансовий аналіз. URL: <https://blog.youcontrol.market/koiefitsiientnii-finansovii-analiz/#%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7->

[D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF](#)

3. Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 320с.

4. Економіка охорони здоров'я : Підручник / За заг. ред. д.м.н., проф. Парія В.Д.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2021. – 288 с.

5. Економічний аналіз використання ресурсів у системі охорони здоров'я / За загальною редакцією проф. В.Д.Парія / Навч. посібн. – Житомир: «Полісся», 2015. – 148 с.

6. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2018. 482 с.

Додаткова література

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнівецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. – Київ, 2023. – 1289 с. ISBN 978-617-95316-1-3.

2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Леснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.

3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здравооохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, № 11. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336> .

4. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. / Дес Дерлоу. – К: Наукова думка, 2001. – 242 с.

5. Іванчов П.В. (2020). Фінансовий механізм державного управління трансформацією медичної системи України в ринкових умовах. Актуальні проблеми економіки №9 (231), 2020, 132-141. Режим доступу:

https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/9.20_topic_Ivanchov-P.V.132-141-1.pdf

6. Кожемякіна Т.В., Романченко Н.В. Аналіз змін у фінансуванні медичних закладів України та оцінка ефективності використання їх активів. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2023. Том 8. Випуск 1. С. 107-114. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14b41280-bd4d-4f44-9567-2f3e04bfb10c/content>

7. Chanturidze, T., Esau, M., Hölzer, S., & Richardson, E. (2016). Introducing diagnosis-related groups in Kazakhstan: evolution, achievements, and challenges. Health policy, 120(9), 987-991. Режим доступу:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168851016301798>

8. The importance of good governance in hospital payment reform – a case study from

Ukraine.Karl Karol, Serhii Hryshchuk, Karolina Kalanj, Valentyn Parii Health

Policy OPEN. 2023. P. 100089. Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.hpopen.2023.100089> .

9. Класифікатори МКХ10, АСНП (онлайн-доступ – дашборди НСЗУ.Режим доступу: <https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/disease-intervention-classifiers>

10. «Таблиця співставлення медичних послуг з кодами національного класифікатора НК 025:2021 "Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я" та/або національного класифікатора НК 026:2021 "Класифікатор медичних інтервенцій"» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 03 квітня 2020 року No 773 зі змінами та доповненнями). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0773282-20#Text>

Інформаційні ресурси:

1. Бюджетний Кодекс України, ст. 87, 89, 90
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Державний експертний центр: <https://www.dec.gov.ua/en/mtd/alphabet-of-evidence-based-medicine/>

3. Журнал British Medical Journal: www.bmj.com

4. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

2. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>

3. Закон України No 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text>

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n237>

2. Національна служба здоров'я України. // [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://nszu.gov.ua/>

3. Податковий Кодекс України, ст. 133.4.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами

5. КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019}

6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. No 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2023 No 174 «Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2023-%D0%BF#Text>

9. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх». – URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 (4 ГОДИНИ)

ТЕМА 3. ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. МОДЕЛІ ТА СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОЗ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо ефективності фінансових ресурсів в медичних закладах, формування елементів спеціальних компетентностей з формування та використання ресурсів (в т.ч. фінансових) в закладах охорони здоров'я, формування практичних навичок з використання моделей та систем фінансування охорони здоров'я.

Основні поняття:

1. Фінансові ресурси закладів охорони здоров'я.
2. Моделі та системи фінансування охорони здоров'я.
3. Визначення потреби медичної установи у фінансових ресурсах

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Ситуаційне завдання «Визначення потреби медичної установи у фінансових ресурсах»

Середня тривалість лікування одного хворого встановлюється експертною комісією на підставі аналізу первинних документів за певний період, у тому числі по нозологіях. Як правило, до складу комісії включаються головні фахівці медичної установи. Ціни визначаються з урахуванням нормативної рентабельності, частини доданої вартості та розміру встановленої ставки податку.

Завдання:

Визначивши витрати на лікування одного хворого в розрізі відділень, встановіть потребу у фінансуванні терапевтичного і хірургічного відділень лікарні.

Опорна статистика завдання наступна (табл. 3.1):

Формули для розрахунків наступні:

$$П_{л} = К_{л} \times Д_{л} / Тр_{л}$$

$$СВ_{л} = Тр_{л} \times В_{л}$$

$$Ф_{п} = П_{л} \times СВ_{л}$$

При розрахунках, пам'ятайте, що планова кількість пролікованих за рік людей (осіб) визначається із врахуванням середньої кількості ліжок, тривалості використання ліжка за рік та середньої тривалості лікування хворого. Середня вартість лікування одного хворого за рік залежить від середньої тривалості лікування хворого в днях та вартості 1 ліжка – дня. Плановий об'єм фінансових ресурсів встановлюється з урахуванням планової кількості пролікованих за рік людей та середньої вартості лікування одного хворого за рік.

Таблиця 3.1

Визначення потреби медичної установи у фінансових ресурсах за певний період (один рік)

Найменування відділення	Потужність відділення (середня кількість ліжок в рік)	Кількість днів, використання ліжка за рік	Середня тривалість лікування хворого (днів)	Кількість пролікованих за рік людей (осіб, план)	Вартість 1 ліжка – дня у відділенні (грн.)	Середня вартість лікування одного хворого за рік (грн.)	Плановий об'єм фінансових ресурсів (грн.)
	К л	Д л	Тр л	П л	В л	СВ л	Ф п
Терапевтичне	30	340	12	?	127,7	?	?
Хірургічне	30	340	16	?	194,2	?	?
Всього по лікарні (сума)	?	?	?	?	?	?	?

Примітка:

всього по лікарні - розраховується як арифметична сума, не враховуючи формули.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

- Надайте класифікацію основних фінансових ресурсів медичної установи.
- Охарактеризуйте основний капітал медичної установи.
- Охарактеризуйте оборотний капітал медичної установи.
- Назвіть основні структурні елементи фінансового середовища медичних установ.
- Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на державній системі фінансування.
- Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на системі соціального медичного страхування.

- Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на приватній системі фінансування.
- Розкрийте сутність реформування фінансування охорони здоров'я в Україні на бюджетно-страхову модель.
- Назвіть та охарактеризуйте основні методи фінансування медичних установ на макрорівні.
- Дайте характеристику соціальних нормативів у сфері охорони здоров'я в Україні як основи для визначення гарантованого обсягу медичного обслуговування.
- Дайте характеристику фінансових нормативів у сфері охорони здоров'я в Україні як основи для визначення гарантованого обсягу медичного обслуговування.

ТЕСТУВАННЯ ЗА ТЕМОЮ 3

Фінансові ресурси медичної установи можуть розрізнятися за джерелами формування. Статутний капітал, власні доходи (в т.ч. прибуток), амортизаційні відрахування – це:

- А. внутрішні джерела формування фінансових ресурсів
- Б. зовнішні джерела формування фінансових ресурсів
- В. позикові (залучені) фінансові ресурси
- Г. позабюджетні (недержавні) фінансові ресурси

Фінансові ресурси медичної установи по ступеню приналежності можуть бути власними та позиковими (залученими). За рухом і результативним використанням яких фінансових ресурсів медичний заклад має більш пильно стежити і контролювати:

- А. за рухом позикових (залучених) фінансових ресурсів
- Б. за рухом власних фінансових ресурсів
- В. за рухом довгострокових фінансових ресурсів
- Г. за рухом короткострокових фінансових ресурсів

Такі виробничі ресурси медичної установи, як: земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар (меблі), багаторічні насадження, – це:

- А. основний капітал (основні засоби)
- Б. оборотний капітал (оборотні кошти)
- В. статутний капітал
- Г. залучений капітал

Виробничі ресурси медичної установи діляться на основний і оборотний капітал. До оборотного капіталу (оборотних коштів) медичної установи відносяться:

- А. будівлі та споруди медичного закладу
- Б. паливо, енергія

- В. медичне обладнання, апаратура
- Г. фонд заробітної плати медичного персоналу
- Д. лікарські засоби та засоби догляду за хворими

Ресурси, що використовуються в одному циклі та переносять свою вартість одразу та повністю на надану медичну послугу, такі як запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, відносять до категорії:

- А. основного капіталу (основних засобів)
- Б. амортизаційних відрахувань
- В. оборотного капіталу (оборотних коштів)
- Г. обмежених ресурсів

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
2. Баєва О.В., Чебан В.І. Економіка та підприємництво в охороні здоров'я: навчальний посібник. Чернівці: БДМУ, 2013. 360 с
3. Бондар А.В. Фінансування сфери охорони здоров'я в різних країнах. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16620/1/344-587-588.pdf>.
4. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
5. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров'я. URL: <http://medbib.in.ua/osnovyiekonomiki-finansirovaniya.html>.
6. Кусик Н.Л. Розділ 10. Реформування системи фінансування охорони здоров'я в умовах трансформації національної економіки / Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на різних рівнях ієрархії: монографія / за ред. Ніценка В.С. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2016. 507 с.
7. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
8. Методичні рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства: Робоча група з питань реформи фінансування сфери охорони здоров'я України МОЗ України. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/metodichni-rekomendacii-z-pitan-peretvorennya-zakladiv-ohoroni-zdorovja-z-bjudzhetnih-ustanov-na-komunalni-nekomercijni-pidприємства>.
9. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років. URL: <http://www.apteka.ua/article/327094>.
10. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.

Додаткова:

1. Андрушків І.П. Загальні підходи до міжнародного медичного страхування в окремих країнах. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20 (13). С. 170 – 174.
2. Боднар А.В. Фінансування галузі охорони здоров'я в Україні та у зарубіжних країнах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. С. 357 - 364.
3. Камінська Т.М. Світові моделі фінансування охорони здоров'я. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"*. 2012. № 1(8). С. 284-285.
4. Кусик Н.Л. Фасиліті – менеджмент як форма державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я. *Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Aktualne problemy nowoczesnych nauk - 2012» (07 - 15 czerwca 2012 roku). Volume 4 «Ekonomiczne nauki». Przemysł: Sp. z o.o. "Nauka I Studia", 2012. С. 21 – 25.*
5. Маттіла У., Гук А., Галайда В. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я: уроки для України. Київ: Європейська Комісія, проект Tacis BISTRO. 101 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int.
2. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua.
3. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
4. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>.
5. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
6. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
7. Класифікація видів економічної діяльності. URL: <https://kved.biz.ua>.
8. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
9. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
10. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
11. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
12. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
13. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
14. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.nshu.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4 (6 ГОДИН)

ТЕМА 4. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти теоретичних знань щодо оцінки грошей у часі: майбутня та теперішня вартість грошей, формування практичних навичок з використання методики оцінки ефективності фінансових показників інвестиційного проєкту.

Основні поняття:

1. Вартість грошей у часі: майбутня та теперішня вартість.
2. Дисконтування грошового потоку.
3. Етапи формування інвестиційного проєкту.
4. Фінансовий аналіз інвестиційного проєкту.
5. Дохідність інвестиційного проєкту

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Концепція вартості грошей у часі полягає в тому, що вартість грошей з плином часу змінюється з урахуванням норми прибутку, в якості якої зазвичай виступає позичковий відсоток або просто відсоток.

Факторами зміни вартості грошей у часі є також інфляція і кількісна оцінка ризику. Найчастіше (у практиці менеджменту) інфляція і ризик вже враховані в розмірі процентної ставки (і відповідно коефіцієнта дисконтування).

Визначають: майбутню вартість (вартість грошового потоку в майбутньому періоді з урахуванням факторів впливу) за простими і складними відсотками і теперішню вартість грошей (наведену майбутню вартість з урахуванням коефіцієнта дисконтування) за простими і складними відсотками.

1). Майбутня вартість інвестицій (грошей) за простим відсотком:

$$S = P \cdot (1 + n \cdot i), \quad [4.1]$$

S - майбутня вартість грошових коштів;
P - теперішня вартість грошових коштів ;
n - кількість періодів нарахування процентних платежів;
i - використовувана процентна ставка.

2). Майбутня вартість інвестицій (грошей) за складним відсотком:

$$S_c = P \cdot (1+i)^n, \quad [4.2]$$

S - майбутня вартість грошових коштів (інвестицій) при нарощенні за складними відсотками;
P - теперішня вартість грошових коштів (початкова сума інвестицій);
i - використовувана процентна ставка;
n - кількість інтервалів (періодів), за якими здійснюється кожний відсотковий платіж, в загальному обумовленому періоді часу.

3). Теперішня вартість грошових потоків за простим відсотком:

$$P = S \cdot \frac{1}{1+n \cdot i}, \quad [4.3]$$

4). Теперішня вартість грошових потоків за складним відсотком:

$$P_c = \frac{S}{(1+i)^n} \quad [4.4]$$

5). Сума дисконту, за простим відсотком (приведення майбутньої вартості грошей до теперішньої):

$$D = S \cdot \left(1 - \frac{1}{1+n \cdot i}\right), \quad [4.5]$$

D - сума дисконту (розрахована за простими відсоткам) за обумовлений період часу в цілому;
S - вартість грошових коштів;
i - використовувана дисконтна ставка.

На основі теперішньої вартості (суми наявних інвестицій) та розрахунків майбутньої вартості за формулами (4.1 – 4.5) можемо визначити основний показник інвестиційного проєкту (бізнес-плану) – чистий приведений дохід NPV.

Net Present Value (NPV, чиста поточна вартість або чистий дисконтований дохід) - показник, що показує різницю між майбутніми надходженнями (майбутня дисконтована вартість проєкту) та теперішньою вартістю вхідних грошових потоків (витрати на реалізацію проєкту, тобто – чисті інвестиції) і за певний період часу (кількість періодів: років).

$$NPV = \frac{CF_t}{(1+i)^t} - IC = \sum_c^S - \sum_c^P \quad [4.6]$$

CF_t - cash flow, грошовий розрахунковий потік за період t,
i - ставка дисконтування або прибутковість, яка може бути зароблена при альтернативному вкладенні коштів,
t - номер періоду часу,
n - кількість періодів,
IC – інвестиційні вкладення (теперішня вартість грошей, капіталу).

NPV може приймати позитивні та негативні значення. Позитивне значення NPV ≥ 0 показує, що ваш проєкт має дохідність вищу ніж альтернатива і має бути реалізований. Негативне значення NPV ≤ 0 відповідно говорить про нижчу прибутковість (проєкт треба відхилити за критерієм прибутковості).

Internal Return of Rate (IRR, внутрішня норма прибутковості) - показник, що показує прибутковість майбутніх інвестицій. Фактично є ставкою дисконтування, застосування якої перетворює NPV в нуль.

$$NPV = \sum_{t=1}^N \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} = 0$$

[4.7]

IRR показує річний відсоток прибутковості, яку повинен принести проєкт. Чим вище IRR, тим привабливішою виглядає інвестиція. Фінансові аналітики при плануванні CapEx часто використовують такий різновид IRR як необхідна ставка прибутковості (RRR, required rate of return). Цей коефіцієнт показує мінімальний необхідний рівень для IRR, який робить ідею привабливою для реалізації.

Microsoft пропонує кілька стандартних формул:

- IRR для регулярних грошових потоків;
- XIRR для надходжень, які мають нерегулярний характер;
- MIRR для регулярних надходжень з можливістю врахування відсотків від реінвестування.

Payback period. Разом з NPV та IRR при аналізі часто використовується такий показник як термін окупності PP (payback period), що показує проміжок часу, протягом якого початкові витрати повернуться або іншими словами буде досягнута точка беззбитковості. Чим менше термін окупності, тим вище доцільність ініціативи. Термін окупності (PP) - період часу, необхідний для того, щоб доходи, які генеруються інвестиціями, покрили витрати на інвестиції. Точка, в якій чистий дохід прийме позитивне значення, буде точкою окупності.

$$PP = \frac{I_0}{P} \quad [4.8]$$

PP – період окупності проєкту;
I₀ - сума інвестицій в проєкт;

P - середньорічний прибуток.

Return on Investments (ROI, рентабельність інвестицій) - індикатор ефективності, співвідношення прибутку або збитку від реалізації проекту стосовно витрат на реалізацію. Рентабельність інвестицій (ROI) - фінансовий показник, що відображає ефективність (відношення) чистого прибутку (річного) до суми інвестицій (вкладень, активів) проекту.

$$ROI = \frac{P}{I} \times 100\% \quad [4.9]$$

P - середньорічний прибуток.

I – інвестиції в проєкт (активи бізнесу).

Показники PP та ROI є зворотно - пропорційними один до одного, тобто, наприклад, рентабельність проєкту 20% означає його термін окупності 5 років.

Радимо закладати кілька сценаріїв, відповідно правил стратегії менеджменту та маркетингу - оптимістичний, середньо-очікуваний та песимістичний.

Таблиця 4.1

Показники інвестиційної привабливості проєкту

№	Показники	Позначення / формула розрахунку
1.	Початкові інвестиції (вкладення) P (теперішня вартість грошей, капіталу)	$P = S \cdot \frac{1}{1 + n \cdot i}$
2.	Майбутня вартість (грошовий потік CF) в періоді (3-5 років)	$S = P \cdot (1 + n \cdot i)$
3.	Ставка дисконту (орієнтовно – кредитний відсоток), коефіцієнт приведення майбутньої вартості грошей до теперішньої	$D = \left(\frac{1}{1 + n \cdot i} \right)$
4.	NPV – приведена теперішня доходність (ефективність) вкладень (інвестицій) Умова ефективності проєкту $NPV \geq 0$ Чистий дохід проєкту	$D = S \cdot \left(1 - \frac{1}{1 + n \cdot i} \right) = \frac{S}{c} - \frac{P}{c}$
5.	IRR показує річний відсоток прибутковості, яку повинен принести проєкт	$NPV = \sum_{t=1}^N \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} = 0$
6.	PP (payback period) – період окупності вкладень (інвестицій)	$PP = \frac{I_0}{P}$
7.	Рентабельність інвестицій (ROI) – внутрішня прибутковість проєкту	$ROI = \frac{P}{I} \times 100\%$

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування

1. Чим обумовлена необхідність урахування фактора часу у фінансових

операціях? Назвіть основні причини зміни вартості грошей у часі.

2. Що являють собою процеси нарощення і дисконтування?

3. Проаналізуйте проблеми застосування принципів компаундингу (нарощення) та дисконтування (приведення) в Україні.

4. У чому полягає сутність простих і складних відсотків?

5. Основні показники оцінки ефективності інвестиційної привабливості проекту (медичного закладу)

Практичні завдання

Завдання 1. Розрахуйте майбутню вартість 100 000 грн. для наступних ситуацій:

а) 5 років, 8 % річних, щорічне нарахування відсотків;

б) 5 років, 8 % річних, піврічне нарахування відсотків;

в) 5 років, 8 % річних, щоквартальне нарахування відсотків.

Завдання 2. Медичний заклад одержав кредит на 1 рік у розмірі 10 млн. грн. з умовою повернення 12 млн. грн.

Розрахуйте відсоткову та облікову ставки.

Завдання 3. Банк надав позику у розмірі 10 млн. грн. на 30 місяців під 15% річних на умовах щорічного нарахування відсотків.

Розрахуйте суму, що повертається, при різних схемах нарахування відсотків.

Завдання 4. Приватний медичний заклад має 450 тис. грн. і планує покласти їх на депозит у банк під просту ставку 16 % річних.

Необхідно визначити період нарахування, за який первісний внесок зросте до 650 тис. грн.

Завдання 5. Фінансовому менеджеру медичного (фармацевтичного) закладу необхідно обрати більш ефективну форму рефінансування дебіторської заборгованості: факторинг або отримання фінансового кредиту на період оплати боргу покупцем продукції.

Сума дебіторської заборгованості – 10 тис. грн.

Умови факторингової операції: комісійна плата банку – 1,5 % від суми боргу; банк надає факторинговий кредит у розмірі 80 % від суми боргу за ставкою 15 % річних.

Умови фінансового кредиту: середня банківська процентна ставка на грошовому ринку – 20 % річних.

ТЕСТУВАННЯ за темою 4

1. Показник, який демонструє ефективність інвестицій - це:

- A. NPV
- Б. PP
- В. IRR
- Г. ROI

2. Показник періоду окупності інвестиційного проєкту - це:

- A. NPV
- Б. PP
- В. IRR
- Г. ROI

3. Показник рентабельності (внутрішньої прибутковості проєкту - це:

- A. NPV
- Б. PP
- В. IRR
- Г. ROI

4. Показник, що показує річний відсоток прибутковості - це:

- A. NPV
- Б. PP
- В. IRR
- Г. ROI

5. Розрахунок майбутньої вартості грошей у часі враховує:

- A. розмір грошового потоку, швидкість обігу грошового потоку
- Б. теперішню вартість капіталу, період нарахування відсотків, річний дохід (відсоток)
- В. рівень ризиків, рівень інфляції, галузеві особливості проєкту
- Г. немає вірної відповіді

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Балабанова Л.В., Холод В.В., Балабанова І.В. Стратегічний маркетинг: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 612 с.
2. Бізнес-планування: навчальний посібник / Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. Київ: Знання, 2013. 173 с.
3. Бізнес-планування в охороні здоров'я: навчально-методичний посібник для керівників закладів охорони здоров'я за спеціальністю "Організація та управління охороною здоров'я / Ю.В. Вороненко, В.М. Пащенко; за заг. ред. Ю.В. Вороненка. Київ: Генеза, 2016. 334 с.
4. Бочко О.Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери: навчальний посібник. Київ: Ліра, 2017. 218 с.
5. Данченко О.Б., Ленський В.В. Моделі стратегічного менеджменту медичних проєктів проєктно-орієнтованого медичного закладу. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проєктами. 2018. № 2(1278). С. 45-52.

6. Макаренко С.М. Бізнес-планування: навчально-методичний посібник для студентів. Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.
7. Методичні рекомендації для приватно практикуючого лікаря: проект USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я». URL: http://healthreform.in.ua/wp-content/uploads/2019/09/manual-for-private-doctor_UA.pdf.
8. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
9. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
10. Основи менеджменту і маркетингу в медицині: навчальний посібник. Єрошкіна Т.В., Татаровський О.П., Полішко Т.М., Борисенко С.С. Донецьк: РВВ ДНУ, 2012. 64 с.

Додаткова:

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнівецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. – Київ, 2023. – 1289 с. ISBN 978-617-95316-1-3.
2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Леснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.
3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здравооохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, No 11. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336>.
4. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. / Дес Дерлоу. – К: Наукова думка, 2001. – 242 с.
5. Іванчов П.В. (2020). Фінансовий механізм державного управління трансформацією медичної системи України в ринкових умовах. Актуальні проблеми економіки No9 (231), 2020, 132-141. Режим доступу: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/9.20_topic_Ivanchov-P.V.132-141-1.pdf
6. Кожемякіна Т.В., Романченко Н.В. Аналіз змін у фінансуванні медичних закладів України та оцінка ефективності використання їх активів. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2023. Том 8. Випуск 1. С. 107-114. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14b41280-bd4d-4f44-9567-2f3e04bfb10c/content>
7. The importance of good governance in hospital payment reform – a case study from Ukraine. Karl Karol, Serhii Hryshchuk, Karolina Kalanj, Valentyn Parii Health Policy OPEN. 2023. P. 100089. Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.hpopen.2023.100089>.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Бюджетний Кодекс України, ст. 87, 89, 90
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Всесвітня організація охорони здоров'я: www.who.int
3. Господарський Кодекс України, ст. 78
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Державний експертний центр: <https://www.dec.gov.ua/en/mtd/alphabet-of-evidence-based-medicine/>
5. Журнал British Medical Journal: www.bmj.com
6. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
7. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>
8. Закон України № 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text>
9. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n237>
10. Класифікатори МКХ10, АСНП (онлайн-доступ – дашборди НСЗУ. Режим доступу: <https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/disease-intervention-classifiers>)
11. «Таблиця співставлення медичних послуг з кодами національного класифікатора НК 025:2021 "Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я" та/або національного класифікатора НК 026:2021 "Класифікатор медичних інтервенцій"» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 03 квітня 2020 року № 773 зі змінами та доповненнями). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0773282-20#Text>

ТЕМА 5. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК І ПРИНЦИПИ БЮДЖЕТУВАННЯ (4 год)

Мета: набуття здобувачем вищої освіти теоретичних знань щодо управлінського обліку і принципів бюджетування в закладах охорони здоров'я, формування практичних навичок з використання методики бюджетування та аналізу в медзакладах.

Основні поняття:

1. Сутність і функції управлінського обліку і системи бюджетування.
2. Фінансова структура. Модель CVP-аналізу і точка беззбитковості.
3. Фактори впливу на дохідну частину.
4. Принципи управління грошовими потоками.
5. Організація управлінського обліку. Організація управлінської звітності. Business Intellegence системи для оцінки ключових показників діяльності.
6. Як організувати планування і бюджетування в практиці медичного закладу. Про власні підходи до організації фінансового планування в управлінні медичним закладом

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Практичні завдання (кейси)

Завдання 1.

Розташуйте наступні основні етапи процесу розробки і реалізації політики управління грошовими потоками медичного (фармацевтичного) закладу у необхідній послідовності виконання:

1. вибір напрямів і методів оптимізації грошових потоків медичного (фармацевтичного) закладу, які забезпечують реалізацію обраної політики управління ними;
2. аналіз грошових потоків медичного (фармацевтичного) закладу. у попередньому періоді;
3. забезпечення ефективного контролю реалізацію обраної політики управління грошовими потоками медичного (фармацевтичного) закладу.;
4. дослідження факторів, які впливають на формування грошових потоків медичного (фармацевтичного) закладу.

5. планування грошових потоків медичного (фармацевтичного) закладу у розрізі окремих їх видів;
6. обґрунтування політики управління грошовими потоками медичного (фармацевтичного) закладу.

Завдання 2.

Розташуйте необхідну послідовність розрахунку окремих показників при прогнозуванні надходження і витрачання грошових коштів, виходячи з обсягу реалізації продукції, що планується:

1. розрахунок планової суми податків, які сплачуються за рахунок прибутку;
2. визначання планової суми операційних витрат щодо виробництва та реалізації продукції;
3. визначення планового обсягу реалізації продукції;
4. розрахунок планової суми валового прибутку медичного (фармацевтичного) закладу за операційною діяльністю;
5. розрахунок планового коефіцієнту інкасації дебіторської заборгованості;
6. розрахунок планової суми податкових сплат, які сплачуються за рахунок доходу (які входять у ціну продукції);
7. розрахунок планової суми надходження грошових коштів від реалізації продукції;
8. розрахунок планової суми витрачання грошових коштів за операційною діяльністю;
9. розрахунок планової суми чистого прибутку медичного (фармацевтичного) закладу за операційною діяльністю;
10. розрахунок планової суми чистого грошового потоку.

Завдання 3.

Необхідно обрати більш ефективний проект, оцінивши привабливість двох проектів на основі показника теперішньої вартості потоку платежів.

Проект № 1: перший рік – надходження 900 грн., другий рік – надходження 450 грн., третій рік – виплата 800 грн., далі впродовж п'яти років – надходження по 300 грн.

Проект № 2: перший рік – витрати 650 грн., другий рік – надходження 250 грн., третій рік – надходження – 800 грн., четвертий рік – надходження 900 грн.

Ставка дисконтування для обох проектів однакова і дорівнює 9 % річних.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

1. *Оберіть медичний (фармацевтичний) заклад (бажано з Вашого*

власного досвіду, практики)

2. Опишіть фінансову стратегію розвитку з пропозиціями диверсифікації та залучення додаткових ресурсів (Тема 1)

3. Зробіть фінансовий аналіз обраного медичного (фармацевтичного закладу) за методикою фінансових коефіцієнтів (розрахуйте групи коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності, ефективності, ділової активності) (Тема 2)

4. Якщо у вашому медичному закладі заплановано (реалізується) інвестиційний проєкт (грант), зробіть оцінку інвестиційної привабливості (Тема 4, табл. 4.1)

5. Розробіть фінансовий план (бюджет) розвитку Вашого медичного (фармацевтичного) закладу з зазначенням статей доходів, витрат, фінансового результату (доходу, прибутку)

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування

1. Дайте визначення управлінського обліку та бюджетування .
2. Які існують види грошових потоків за масштабами обслуговування господарчого процесу?
3. У чому полягає сутність управління грошовими потоками?
4. Які основні задачі управління грошовими потоками?
5. Які фактори впливають на формування грошових потоків медичного (фармацевтичного) закладу?
6. Які заходи впливають на підвищення суми чистого грошового потоку?
7. Яка основна ціль розробки планів надходження і витрачання грошових потоків?

ТЕСТУВАННЯ ЗА ТЕМОЮ 5

1. Управління рухом грошових коштів являє собою

- а) динамічне управління капіталом з урахуванням зміни вартості в часі;
- б) динамічне управління капіталом;
- в) управління власним капіталом з урахуванням зміни вартості в часі;
- г) управління позиковим капіталом з урахуванням зміни вартості в часі.

2. Який критерій не враховується в розмежуванні короткострокового й довгострокового планування?

- а) тривалість планового періоду
- б) група активів і зобов'язань, з якими пов'язані питання фінансового планування
- в) при короткостроковому плануванні додаткові фінансові потреби не

повинні перевищувати 50 % капіталу підприємства г) рішення довгострокового фінансового планування нелегко призупинити, воно впливає на діяльність компанії тривалий час.

3. До основних завдань бюджетування не відноситься:

- а) забезпечення поточного планування
- б) облік витрат і результатів по центрах відповідальності, місцям виникнення й окремим видам продукції (послуг)
- в) формування довгострокової стратегії розвитку медзакладу
- г) обґрунтування витрат медзакладу
- д) створення бази для оцінки й контролю планів медзакладу

4. Суб'єкт фінансового планування та бюджетування – це

- а) фінансова діяльність суб'єкта господарювання,
- б) фінансовий план;
- в) фінансові менеджери медзакладу;
- г) підприємство (медзаклад).

5. Бюджет коштів – це

- а) форма фінансової звітності, яка містить інформацію про майбутній стан медичного (фармацевтичного) закладу на кінець прогнозованого періоду;
- б) плановий документ, що відображає майбутні платежі й надходження грошей;
- в) виробнича програма, яка визначає заплановані номенклатуру й обсяг виробництва в бюджетному періоді (у натуральних показниках);
- г) плановий документ, у якому наведені видатки на заходи, що безпосередньо не пов'язані із виробництвом і збутом продукції (послуг).

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна література

1. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf
2. Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 320с.
3. Економіка охорони здоров'я : Підручник / За заг. ред. д.м.н., проф. Парія В.Д.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2021. – 288 с.
4. Економічний аналіз використання ресурсів у системі охорони здоров'я / За загальною редакцією проф. В.Д.Парія / Навч. посібн. – Житомир:

«Полісся», 2015. – 148 с.

5. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2018. 482 с.

Додаткова література

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнівецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. – Київ, 2023. – 1289 с. ISBN 978-617-95316-1-3.

2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Леснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.

3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здравоохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, № 11. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336> .

4. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. / Дес Дерлоу. – К: Наукова думка, 2001. – 242 с.

5. Іванчов П.В. (2020). Фінансовий механізм державного управління трансформацією медичної системи України в ринкових умовах. Актуальні проблеми економіки №9 (231), 2020, 132-141. Режим доступу:

https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/9.20_topic_Ivanchov-P.V.132-141-1.pdf

6. Кожемякіна Т.В., Романченко Н.В. Аналіз змін у фінансуванні медичних закладів України та оцінка ефективності використання їх активів. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2023. Том 8. Випуск 1. С. 107-114. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14b41280-bd4d-4f44-9567-2f3e04bfb10c/content>

Інформаційні ресурси:

1. Бюджетний Кодекс України, ст. 87, 89, 90 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>

3. Закон України № 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text>

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n237>

2. Національна служба здоров'я України. // [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://nszu.gov.ua/>

3. Податковий Кодекс України, ст. 133.4.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами

5. КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019}

6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. No 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text>

Навчально-методична та наукова література на англійській мові

1. Abdulaziz Saddique Strategic management of Healthcare Organizations. 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/276019548_Strategic_management_of_Healthcare_Organizations.
2. American Diabetes Association et al. Economic costs of diabetes in the US in 2012. *Diabetes care*. 2013. V. 36. №. 4. P. 1033-1046.
3. Building primary care in a changing Europe: case studies / D.S. Kringos, W.G.W. Boerma, A. Hutchinson, R.B. Saltman. World Health Organization: European Observatory on Health Systems and Policies, 2015. 315 p.
4. Central Bureau of Health Intelligence. National Health Profile, 2016. URL: www.cbhidghs.nic.in.
5. European action plan for strengthening public health capacities and services. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2012 (document EUR / RC62 / 12). URL: <http://www.euro.who.int/PubRequest?language>.
6. Fuzhan Nasiri, Osama Moselhi. Healthcare facilities maintenance management: a literature review. *Journal of Facilities Management*. 2017. Vol. 5, № 4, Pp. 1-24.
7. Glick H.A. Economic evaluation in clinical trials. OUP Oxford, 2014.
8. Health care as an integral element of the national security. Security of the XXI century: national and geopolitical aspects: collective monograph / in edition I. Markina. Prague: Nemoros s.r.o., 2019. 500 p.
9. Healthcare management. Kieran Walshe and Judith Smith (eds). Open University Press. 2006. URL: http://students.aiu.edu/submissions/profiles/resources/onlineBook/h4q9w2_Healthcare_Management.PDF.
10. Health Care Administration: Managing Organized Delivery Systems / Lawrence F. Wolper. Fifth Edition. 2010. URL: <https://www.pdfdrive.com/health-care-administration-managing-organized-delivery-systems-fifth-edition-health-care-administration-wolper-e191503943.html>
11. Hospital manager manual / Andréa Prestes, José Antônio Ferreira Cirino, Viviã de Sousa. Brasília. Federação Brasileira de Hospitais – FBH, 2019. URL:

http://fbh.com.br/wp-content/uploads/2020/11/2-MANUAL-FBH_ING_2019_web.pdf

12. Marketing management. Directorate of Distance Education Maharshi Dayan and University ROHTAK – 124001. 2004. URL: [http://www.mdudde.net/books/mcom/mcom-f/marketing-management-final\(crc\).pdf](http://www.mdudde.net/books/mcom/mcom-f/marketing-management-final(crc).pdf).
13. Management and marketing in pharmacy. Textbook for Foreign Students of Higher Pharmaceutical Schools. Edited by Professor Z. Mnushko. Kharkiv Publishing center “Dialog” 2016. URL: https://pathofscience.org/Library/MMPH_Part_I.pdf.
14. Management and marketing in health care : manual / V. I. Borshch, O. V. Rudinska, N. L. Kusyk. Kherson : Oldi+, 2022 264 p.
15. Strategic marketing for health care. Organizations building a customer-driven health system. Philip Kotler, Joel Shalowitz. 2017. URL: <https://fliphtml5.com/lnym/eyac/basic>.
16. Stephen Lee Walston. Strategic healthcare management : planning and execution. Second edition. Health Administration Press ; Association of University Programs in Health Administration, Chicago, Illinois, Washington, DC, 2018. URL: <https://www.worldcat.org/title/1096601664>
17. Philip Kotler. Principles of marketing. URL: <https://ipsedu.in/downloads/MBABooks/principles-of-marketing-philip-kotler.pdf>
18. Tarricone R. Improving the methods for the economic evaluation of medical devices. *Health Economics*. 2017. V. 26. №. S1. P. 70-92.

Законодавчі та нормативно-правові документи

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 21.06.2001 р. № 2542-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>.
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
5. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
8. Про лікарські засоби: Закон України № 123/96-ВР від 04.04.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>.

9. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
10. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.
11. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
12. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
13. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 р. № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>.
14. Про концесію: Закон України від 03 жовтня 2019 р. № 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20>.
15. Про страхування: Закон України від 07 березня 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я: Закон України від 06.04.2017 р. № 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19>.
17. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#Text>.
18. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах: Постанова Кабінету Міністрів України № 1138 від 17.09.1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF>.
19. Про затвердження Методики розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1075. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-2017-%D0%BF>.
20. Про референтне ціноутворення на деякі лікарські засоби, що закуповуються за бюджетні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2019 року № 426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0793-19>.
21. Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2009 р. № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2009-%D0%BF#Text>.
22. Деякі питання реімбурсації лікарських засобів: Постанова Кабінету Міністрів України № 135 від 27.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/135-2019-%D0%BF#Text>.
23. Деякі питання щодо договорів про реімбурсацію: Постанова Кабінету Міністрів України № 136 від 27.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/136-2019-%D0%BF#Text>.

Основна навчально-методична та наукова література за дисципліною

1. Алшарф І.А.М. Формування механізму управління ефективністю діяльності медичних підприємств та установ: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / І.А.М. Алшарф; Міжнародний гуманітарний університет, Чернігівський національний технологічний університет Міністерства освіти і науки України. Чернігів, 2020. 231 с.
2. Аналіз ринку медичних послуг в Україні: чим дорожче лікування, тим цінніше здоров'я. ProConsulting. Аналітика ринків. Фінансовий консалтинг. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/analiz-rynka-medicinskih-uslug-v-ukraine-chem-dorozhe-lechenie-tem-cennee-zdorove>.
3. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
4. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнівецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. – Київ, 2023. – 1289 с. ISBN 978-617-95316-1-3.
5. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Леснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.
6. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здравоохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, № 11. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336> .
7. Бондар А.В. Фінансування сфери охорони здоров'я в різних країнах. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16620/1/344-587-588.pdf>.
8. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
9. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров'я. URL: <http://medbib.in.ua/osnovyiekonomiki-finansirovaniya.html>.
10. Кусик Н.Л. Розділ 10. Реформування системи фінансування охорони здоров'я в умовах трансформації національної економіки / Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на різних рівнях ієрархії: монографія / за ред. Ніценка В.С. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2016. 507 с.
11. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
12. Методичні рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства: Робоча група з питань реформи фінансування сфери охорони здоров'я України МОЗ України. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/metodichni>

rekomendacii-z-pitan-peretvorennja-zakladiv-ohoroni-zdorovja-z-bjudzhetnih-ustanov-na-komunalni-nekomercijni-pidприємства.

13. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я України до 2030 року. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%202024.2022.pdf>
14. Посилкіна О.В., Гладкова О.В. Актуальні проблеми фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я в Україні в умовах їх реформування. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/32_71_2/9.pdf
15. Рудик Н. І. Розвиток бюджетування як маркетингової управлінської технології. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 1. URL: <http://global-national.in.ua>

Додаткова:

1. Наказ МЕРТ України №205 від 02.03.2015 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15#Text>
2. Електронний інструмент для полегшення процедури складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану надавача медичних послуг <https://moz.gov.ua/finansii>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. № 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1117 від 18.12.2018, № 134 від 27.02.2019, № 1073 від 27.11.2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 391 «Про затвердження вимог до надавача послуг з медичного обслуговування населення, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення» {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 707 від 05.09.2018} <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-2018-%D0%BF>
6. Історичні етапи та проблемні питання впровадження ДСГ в Україні Додаток 2, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590229623000011>
7. Жаліло Л.І., Мартинюк О.І. Розвиток інноваційних технологій в управлінні охороною громадського здоров'я на засадах оновленої політики Всесвітньої організації охорони здоров'я "Здоров'я-2020". *Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю* (Київ, 27 трав. 2011 р.): т. 1 / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, С.В. Загороднюка. Київ: НАДУ, 2011.

С. 201 – 203.

8. МОЗ України: Що було, є і буде. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.
9. Презентація МОЗ України для Національної ради реформ «На шляху до європейської системи охорони здоров'я». URL: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/docs/6.2._reforma_oz_presentacia2015_04_16.pdf.
10. Семчук І.В., Кукель Г.С., Роледерс В.В. Впровадження нових підходів до управління закладами охорони здоров'я в умовах ринку. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7910>.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int.
2. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>.
3. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
4. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
5. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
6. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
7. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
8. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
9. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
10. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
11. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
12. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua
- і. Бюджетний Кодекс України, ст. 87, 89, 90
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
13. Всесвітня організація охорони здоров'я: www.who.int
14. Господарський Кодекс України, ст. 78
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
15. Державний експертний центр:
<https://www.dec.gov.ua/en/mtd/alphabet-of-evidence-based-medicine/>
16. Журнал British Medical Journal: www.bmj.com

17. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
18. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
19. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>
20. Закон України No 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я»
21. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text>
22. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n237>
23. Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 р. No 5007-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
24. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 No 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
25. Наказ МЕРТ України No205 від 02.03.2015 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки»
26. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15#Text>
27. Національна служба здоров'я України. // [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://nszu.gov.ua/>
28. Національна медична бібліотека США. – MEDLINE: www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
29. Податковий Кодекс України, ст. 133.4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
30. Постанова КМУ No 1138 від 17 вересня 1996 р. «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах»
31. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text>
32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 02.03.2016 No285 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#Text>
33. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами
34. KM No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019} <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>
35. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. No 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text>
36. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2023 No 174 «Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2023-%D0%BF#Text>

Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за відповідними темами, оцінювання виконання індивідуального завдання;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Підсумковий контроль: іспит.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми, участь здобувачів в обговоренні проблемних ситуацій
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка теоретичних знань за темою заняття:
 - методи: оцінювання виконання тестових завдань за відповідною темою
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
3. Оцінка практичних навичок з теми заняття:
 - методи: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових) за відповідною темою
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5,0 - 4,0 - 3,0 – 2,0), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання

	виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 80% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Оцінювання індивідуального завдання:

1. Оцінювання якості виконання індивідуального завдання:
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка доповіді, презентації та захисту індивідуального завдання
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
3. Оцінка участі здобувача в оцінці інших індивідуальних завдань та їх критичний аналіз:
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за індивідуальне завдання є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5,0 - 4,0 - 3,0 – 2,0), яка округлюється за методом статистики.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, завдання повністю розроблене за пропонованою структурою; здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; здобувач формулює самостійні ґрунтовні судження, які підкріплені фактичними доказами, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Добре «4»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, завдання розроблене за пропонованою структурою із незначними порушеннями; аналіз самостійний, але містить незначні неточності; здобувач добре пояснює матеріал, формулює самостійні висновки; інформація у презентації подана переважно із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Задовільно «3»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, завдання частково розроблене за пропонованою структурою; аналіз лише теоретичний, описовий та містить неточності;

	здобувач пояснює матеріал не впевнено, формулює лише загальні висновки (або взагалі не може їх сформулювати), інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
Незадовільно «2»	Індивідуальне завдання не виконано. Не зараховуються індивідуальні завдання та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.

Здобувач допускається до іспиту, якщо він виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Здобувачі заочної форми навчання допускаються до участі в екзаменаційній сесії, якщо вони не мають заборгованості за попередній семестр і до початку екзаменаційної сесії виконали види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни (виконання індивідуального завдання).

Зміст і структура екзаменаційних білетів визначаються рішенням кафедри менеджменту охорони здоров'я ОНМедУ.

Оцінка за іспит є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з одним десятковим знаком після коми.

Оцінювання результатів навчання під час підсумкового контролю

Зміст оцінюваної діяльності	Кількість балів
Виконання тестового завдання (відповіді на питання з теми 1)	1
Виконання тестового завдання (відповіді на питання з теми 2)	1
Виконання тестового завдання (відповіді на питання з теми 3)	1
Виконання тестового завдання (відповіді на питання з теми 4)	1
Виконання тестового завдання (відповіді на питання з теми 5)	1
Загалом	5

Критерії оцінювання результатів навчання на іспиті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією,

	використовує набуті знання при вирішенні тестових завдань. Здобувач правильно відповів на всі поставлені питання (більш ніж 85% відповідей на запитання є правильними), точно дотримувався алгоритму виконання тесту.
Добре «4»	Здобувач достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією, використовує набуті знання при вирішенні тестових завдань. Здобувач допустив незначні похибки у відповідях на поставлені питання (не менш ніж 75% відповідей є правильними), дотримувався алгоритму виконання тесту.
Задовільно «3»	Здобувач у неповному обсязі знає зміст теоретичних питань, володіє лише базовим обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Здобувач припустився значних похибок у алгоритмі виконання тесту та у відповідях на поставлені питання (не менш ніж 60% відповідей є правильними).
Незадовільно «2»	Здобувач не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Здобувач не зміг застосовувати теоретичні знання при вирішенні тестових завдань. Здобувач здебільшого не виконав тестові завдання (у більшості випадків не дав відповіді) та припустився грубих помилок і похибок (менш ніж 60% відповідей є неправильними або тестове завдання взагалі не виконано).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Бали за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертуються з традиційної чотирибальної шкали за абсолютними критеріями у бали за 200-бальною шкалою, які наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна оцінка	Багатобальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація

традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент».

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Макроекономічний погляд і роль медичної галузі в економіці країни.
2. Виміри економічного добробуту. Тренди економіки та фінансів в охороні здоров'я ХХІ століття.
3. Україна на економічній карті світу. Роль медицини в економіці країни.
4. Роль НСЗУ у фінансовій системі України.
5. Функції НСЗУ: перерозподіл чи контроль?
6. Про реорганізацію галузі охорони здоров'я міста Одеси.
7. Фінансовий менеджмент в медичних установах: цілі, завдання, об'єкт дослідження, методи підходи та рішення
8. Чому реструктуризація лікарень є найбільшим викликом в СОЗ України?
9. Які заходи необхідно вжити для їх реалізації?
10. Визначіть джерела фінансування закладу охорони здоров'я
11. Добровільне медичне страхування в Україні та його перспективи розвитку
12. Загальнообов'язкове медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи впровадження
13. Роз'ясніть функції фінансового менеджменту: акумулювання (пасивів), перерозподіл, прибутковість (активів) на прикладі балансу медичного (фармацевтичного) закладу
14. Як досягти диверсифікації фінансування закладів охорони здоров'я?
15. Опишіть структурно баланс медичного закладу, Ф1
16. Опишіть структурно звіт про фінансові результати медичного закладу, Ф2
17. У чому полягає метод фінансових коефіцієнтів?
18. Наведіть показники ефективності діяльності медичного закладу (групи коефіцієнтів)
19. Які показники характеризують фінансову автономію медичного закладу?
20. Які показники характеризують ліквідність медичного закладу?
21. В чому принципові відмінності категорій «Прибуток» і «Дохід»
22. Які шляхи забезпечення фінансової автономії медичного закладу?
23. Надайте класифікацію основних фінансових ресурсів медичної установи.
24. Охарактеризуйте основний капітал медичної установи.
25. Охарактеризуйте оборотний капітал медичної установи.
26. Назвіть основні структурні елементи фінансового середовища медичних установ.

27. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на державній системі фінансування.
28. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на системі обов'язкового та добровільного медичного страхування.
29. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на приватній системі фінансування.
30. Розкрийте сутність реформування фінансування охорони здоров'я в Україні на бюджетно-страхову модель.
31. Назвіть та охарактеризуйте основні методи фінансування медичних установ на макрорівні.
32. Дайте характеристику фінансових нормативів у сфері охорони здоров'я в Україні як основи для визначення гарантованого обсягу медичного обслуговування.
33. Чим обумовлена необхідність урахування фактору часу у фінансових операціях? Назвіть основні причини зміни вартості грошей у часі.
34. Що являють собою процеси нарощення і дисконтування?
35. Проаналізуйте проблеми застосування принципів компаундингу (нарощення) та дисконтування (приведення) в Україні.
36. У чому полягає сутність простих і складних відсотків?
37. Основні показники оцінки ефективності інвестиційної привабливості проекту (медичного закладу)
38. Дайте визначення управлінського обліку та бюджетування .
39. Які існують види грошових потоків за масштабами обслуговування господарчого процесу?
40. У чому полягає сутність управління грошовими потоками?
41. Які основні задачі управління грошовими потоками?
42. Які фактори впливають на формування грошових потоків медичного (фармацевтичного) закладу?
43. Які заходи впливають на підвищення суми чистого грошового потоку?
44. Яка основна ціль розробки планів надходження і витрачання грошових потоків?
45. Опишіть ваш власний проект в медичному (фармацевтичному) закладі щодо стратегії фінансування, результатів фінансового аналізу, інвестиційної привабливості та прогнозованого бюджету.